

Джерела та література

1. Трути. *Буковина*. 1898. № 8.
2. Перед сесією соймовою. *Буковина*. 1898. № 149.
3. Реклями перед виборами. *Буковина*. 1900. № 111.
4. Відгомін промов буковинських руських послів. *Буковина*. 1902. № 26.
5. Дві книжці про про руску справу на Буковині. *Буковина*. 1903. № 39.

Шатковський Денис

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕНЬ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ЯКОВА ГАЛЬЧЕВСЬКОГО

Ключові слова: історіографія, дослідник, історик, Гальчевський, Українська революція.

Keywords: historiography, researcher, historian, Halchevskyi, Ukrainian revolution.

Яків Гальчевський – одна з найвідоміших та видатних особистостей доби Української революції на Вінниччині. Він присвятив своє життя боротьбі за національну свободу та незалежність України. Його внесок у розвиток української культури та національну ідею важливий і значний. Очевидно, що його життєвий шлях є цікавою й актуальною темою для дослідження.

Історіографія досліджень, присвячених діяльності Я. В. Гальчевського (1894–1943 рр.), є доволі різноманітною і включає різні аспекти його життєвого шляху. В українській літературі його роль у визвольному русі національно-культурного відродження України були зазначені у працях та статтях українських істориків. Вивчення історіографії про Якова Гальчевського допоможе краще зрозуміти його як особистість, а також виявить важливі історичні події, в яких він брав участь, і його внесок у розвиток України.

У дослідженні «Подвижник української ідеї», яке присвячене вшануванню 120-річчя від дня народження маловідомого для широкого загалу патріота, захисника рідного краю від червоних окупантів, полковника УНР Якова Васильовича Гальчевського (отамана Орла), міститься інформаційний матеріал про життєвий і визвольний шлях отамана Орла, список видань і публікацій, присвячених Я. Гальчевському, а також відомості про Всеукраїнську громадську премію імені Якова Гальчевського «За подвижництво у державотворенні», список її лауреатів. Матеріали сприятимуть кращому розумінню складної епохи боротьби за українську державність у період 20-х років ХХ ст. та дадуть змогу більше дізнатися про непересічну постать останнього командира повстанського руху проти більшовиків Правобережної України. Видання розраховане на науковців, краєзнавців, працівників освіти і культури, студентську та учнівську молодь [5].

Дослідники Костянтин Завальнюк та Тимофій Стецюк знайшли цінні джерела для подальших досліджень щодо біографії та воєнної діяльності Якова Гальчевського. Архівні документи, які вони використали у своїй роботі, допоможуть розширити знання про цю визначну постать української історії та вивчити його роль у боротьбі за національну свободу та незалежність України [4]. Збірка до-

кументів К. Завальнюка «Провісники волі» містить документи із фондів Державного архіву Вінницької області та Державного архіву Хмельницької області, що доповнюють та уточнюють біографію Я. Гальчевського як військового діяча та письменника-мемуариста. Наведені документи розкривають його повстанську діяльність і надають відомості про життя та воєнну кар'єру. Розкриття цих архівних матеріалів є значним внеском у розуміння Я. В. Гальчевського як воїна та громадського діяча [3].

Стаття «Життя та діяльність Якова Гальчевського в архівних документах» за авторством дослідника В. Г. Байдича з міста Хмельницького присвячена аналізу наявних документальних джерел щодо постаті Якова Гальчевського в архівних фондах України. Автор зазначає, що об'єктивне дослідження будь-якої історичної проблеми потребує детального вивчення її джерельної бази. У статті розглядається значення архівних фондів як історично створених та постійно наповнюваних сукупностей документів, які відображають різні аспекти життя суспільства. Їх важливість полягає в тому, що вони становлять невід'ємну частину історико-культурної спадщини народів та мають інформативний потенціал для відтворення минулого. Основною метою статті є висвітлення архівних фондів України, які містять інформацію про Якова Гальчевського. Автор зазначає, що хоча деякі попередні дослідження, проведені К. Завальнюком, Т. Стецюком, А. Руккасом, Я. Тинченком та іншими, звертали увагу на цю проблематику, вони не містять комплексного дослідження [2].

Метою іншої статті В. Г. Байдича є заповнення цієї прогалини шляхом висвітлення конкретних архівних фондів, які можуть містити інформацію про Якова Гальчевського. Автор зазначає, що період діяльності Якова Гальчевського як отамана повстанського руху в 1921–1924 рр. є особливо важливим для вивчення. Тому аналіз архівних документів з цього періоду може допомогти краще зрозуміти його життя та діяльність. Загальною метою статті є сприяння більш повному розумінню історії та діяльності Якова Гальчевського через вивчення його документального спадку, що зберігається в архівах [1].

Отже, загалом аналізована історіографія досліджень, присвячених Якову Гальчевському, показує широкий спектр підходів та напрямів у вивченні його життя та діяльності. Українська література зосереджується на його ролі у визвольному русі та національному відродженні України, зокрема на періоді Української революції. Дослідники використовують різні джерельні бази, включно з архівними матеріалами, щоб висвітлити різні аспекти його життя та діяльності. Це допомагає розкрити роль Якова Гальчевського як воїна та громадського діяча, вплив його дій на історію України. Такий підхід дає змогу отримати більш повну картину про цю важливу постать української історії.

Проблемою для читача залишається недостатня доступність літератури про життя та діяльність Якова Гальчевського. За винятком деяких праць, які можна знайти у специфічних бібліотеках чи в електронному вигляді, більшість матеріалів про цю визначну постать Української революції важкодоступні. Це ускладнює розуміння пересічним читачем важливих аспектів історії України та ролі Якова Гальчевського у національно-культурному відродженні країни. Усвідомлення такої проблеми спонукає до рекомендацій.

Для видавців це може включати організацію пошуку та перевидання літератури про Якова Гальчевського з метою забезпечення доступності для широкого читацького загалу.

Для істориків важливо розпочати нові дослідження, які були б доступними та цікавими для пересічного читача, враховуючи сучасні тенденції в політиці відкритого доступу до історичних джерел у мережі Інтернет. Подальші дослідження історіографії Якова Гальчевського можуть розкрити нові акти й аспекти його життя та діяльності, що сприятимуть кращому розумінню його внеску у національно-культурне відродження України та ролі українських патріотів у боротьбі за незалежність країни. Це допоможе переглянути історію України в період національно-культурного відродження та визвольного руху на початку ХХ століття.

Джерела та література

1. Байдич В. Г. Виставкова діяльність Державного архіву Хмельницької області у 2012–2018 рр. *Хмельницькі краєзнавчі студії: науково-краєзнавчий збірник* / редкол.: Л. В. Баженов (голова), Ю. І. Блажевич (співголова), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. ФОП Стрихар А. М. Вип. 14. С. 29–37.
2. Байдич В. Г. Життя та діяльність Якова Гальчевського в архівних документах. *Хмельницькі краєзнавчі студії: науково-краєзнавчий збірник* / редкол.: Л. В. Баженов (голова), Ю. І. Блажевич (співголова), С. М. Єсюнін (відп. секр.) та ін. ФОП Стрихар А. М. 2018. Вип. 13. С. 36–40.
3. Завальнюк К. Провісники волі. Літин: Літинська рай. друкарня, 2005. С. 40–41.
4. Завальнюк К., Стецюк Т. Яків Гальчевський у документах епохи. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2012. 224 с.
5. Подвижник української ідеї: до 120-річчя від дня народження Я. В. Гальчевського: довід.-бібліогр. вид. / Упр. культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін.; Культурол. т-во ім. Я. Гальчевського; ХОУНБ ім. М. Островського. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори 2006», 2014. 32 с.

Гуцол Аліна

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ПАТРІАРХ ЙОСИФ СЛІПІЙ ТА ЙОГО БАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Ключові слова: *Йосиф Сліпий, УГКЦ, український народ, віра.*

Keywords: *Josyf Slipyi, Ukrainian Greek-Catholic Church, Ukrainians, religion.*

Патріарху Йосифу Сліпому не довелося жити і працювати в незалежній самостійній українській державі, але весь свій трудовий шлях він присвятив боротьбі за неї, і в тому, що вона відбулася, немала його заслуга. Йосиф Сліпий завжди казав, що віра і наука – це два крила, які підносять український народ до висот, який будує нашу державність.

За словами блаженного Папи Івана Павла II, «він простелив свободу сучасній Україні». Адже, за висловом Йосифа Сліпого, *«Батьківщина – це наш рідний край, наша мова, наша історія, наша віра, всі наші предки, що впродовж сто-*